

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Regény engedély nélküli kiadása; az okozott vagyoni hátrány

Ügyszám: SZJSZT 26/2002

A bíróság által feltett kérdések:

1. A ... című regény kiadásával kapcsolatban történt-e szerzői jog megsértése?
2. Amennyiben történt, akkor kinek a jogát sértette meg a kiadó?
3. A szerzői jogsértés a jogosultaknak milyen mértékű vagyoni hátrányt okozott?

Az eljáró tanács válasza:

Az eljáró tanács a rendelkezésre álló nyomozati iratok, tárgyalási jegyzőkönyvek és dr. B. J. szakértői véleményének tanulmányozását követően a feltett kérdésekre szakvéleményét az alábbiakban terjeszti elő.

Ad 1. A ... című könyv kiadásakor (1997) hatályban levő szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (Szt.) és a végrehajtására kiadott 9/1969. (XII. 29.) MM. rendelet (Vhr.) rendelkezései értelmében szerzői jogi védelem alatt állt az irodalmi mű, a grafikai alkotás és a szerzői mű egyéni eredeti jelleggel bíró fordítása és átdolgozása. /Szt. 1. § (1) bekezdése; 4. § (1)-(2) bekezdése; Vhr.1. § (1) bekezdése/

A szerzőt megillető jogok alapján a szerző – illetve halála után a védelmi idő alatt a szerző jogutódjának – hozzájárulása volt szükséges művének minden fajta felhasználásához; a felhasználás ellenében a szerző ill. a jogutód jogdíjra jogosult. /Szt. 13. § (1)-(3)/

A felhasználás engedélyezése a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve csak írásban, a felhasználás feltételeit is rögzítő írásbeli szerződés alapján volt lehetséges. /Szt. 27. §/

Tekintve, hogy a ... című könyv kiadását megelőzően a felhasznált művek alkotói, illetve jogutódai egyikével sem kötött szerződést, illetve nem szerzett írásos engedélyt a könyv kiadója, a szerzői jogok megsértése, – mind a fordítás és az átdolgozás alapjául szolgáló angol nyelvű mű, mind a fordítás, illetve átdolgozás, mind pedig az illusztrációként felhasznált grafikai alkotás szerzője, illetve szerzői jogi jogosultja vonatkozásában – megállapítható.

/Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az 1999. szeptember 1-én hatályba lépett új Szerzői Jogi Törvény (1999. évi LXXVI. tv.) a régi törvény hivatkozott szabályaival azonos rendelkezéseket tartalmaz, így az eljárás tárgyává tett cselekmény a hatályos Szt. szerint is jogsértő. /

Ad 2. Az eljáró tanács az első pontban adott válaszában lényegében a bíróság által feltett második kérdésre is felelt.

Szükségesnek tartja ezt az eljáró tanács az alábbiakkal kiegészíteni: az 1957-es magyar kiadás alapjául szolgáló eredeti angol szöveg szerzőjének ismeretlensége magyarázható azzal, hogy az álnevet viselő eredeti szerző esetleg szándékosan nem akarta felfedni kilétét, vagy olyan régi kiadás szolgált a magyar fordítás (1957) alapjául, amelyhez a szerzői védelem lejárt miatt nem kellett az angol szöveg – egyébként engedélyköteles – fordításához és átdolgozásához sem engedélyt kérni.

E feltételezésre utal, hogy a külföldi kiadói gyakorlat szerint (is) a kiadónak egyrészt ismernie kellett volna a szerző valódi nevét, másrészt a hosszabb idejű és szélesebb jogokat tartalmazó szerződések alapján a kiadók általában megszerezték a művek további felhasználására vonatkozó engedélyezés jogát.

Ha tehát meg lehetne állapítani, hogy az eredeti angol nyelvű szöveg nem áll szerzői jogi védelem alatt, úgy a ... 1997. évi kiadásával a kiadó a fordító, illetve átdolgozó B. T. és az illusztrátor W. Á. szerzői jogát sértette meg.

Ad 3. Az engedély nélküli felhasználással – mint szerzői jogsértéssel – okozott vagyoni hátrány összege a szerző, illetve a szerzői jogi jogosult elmaradt jogdíjával azonos. A Btk. 329/A. §-a szerinti tényállási elem ugyanis a szerzői jogok megsértése, aminek következtében a szerzői jogi jogosultat vagyoni hátrány éri. A vagyoni hátrány büntetőjogi eleme a vagyonban bekövetkezett tényleges kár és az elmaradt vagyoni előny, ami a jogosulatlan felhasználás esetén a szerzőnek a jogszerű felhasználás esetén járó jogdíjával egyenlő.

A jogszerű felhasználás ellenében a szerzőt megillető jogdíj mértékének a meghatározásához az Szjt. és az Szjt-re épülő, az egyes szerzői művek sajátosságainak figyelembevételével készült, a felhasználási szerződések feltételeit és a díjakat tartalmazó, többször módosított MM rendeleteknek – a jogsértés idejében hatályos – szabályaiból lehet kiindulni. Jelen esetben ez A kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970. (III. 20.) MM rendelet (Kr.) és Az alkalmazott grafikai művek felhasználási szerződéseinek feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 6/1970. (VI.24.) MM. rendelet (Agr.).

Az Szjt. 26. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés értelmében a felhasználási szerződés feltételeit a törvényben meghatározott korlátok között a felek állapítják meg.

A szerződést kötő felek Szjt. által fentiekben is megerősített szerződési szabadságát – a hivatkozott rendeleteknek a jogdíjak mértékére vonatkozó szabályai – annyiban korlátozták, hogy a rendeletben foglalt díjakat a szerződő felek alsó határnak tekintették. Mindkét rendelet alapján valójában lehetőségük volt a feleknek, hogy a jogdíj mértékében az ott meghatározottaktól eltérően állapodjanak meg. A Kr.-ben ezt a lehetőséget a 9. § (1) bekezdés b) pontja, míg az Agr.-ben a 8. § (1) bekezdése teremtette meg.

A vizsgált kiadás idejében, 1997-ben a felhasználási szerződést kötő felek a gyakorlatban eltértek a rendeletben meghatározott jogdíj mértékektől, és a díjakat a piaci feltételek határozták meg.

Az eljáró tanács a felkérésben megfogalmazottakra is figyelemmel ezért kizárólag arra vállalkozhat, hogy a nyomozati iratokban megjelölt konkrét összegekről, azok nagyságrendjéről véleményt alkosson.

Ennek keretében, a 3000 példányszámos kiadást elfogadva, a nyomozás során tanúként meghallgatott B. T. fordító által megjelölt 50.000.- Ft alacsonynak, míg a dr. B. J. szakvéleményében a fordítónak jogdíjként megjelölt 200.000.- Ft, a külföldi írónak megjelölt 400.000.- Ft és W. Á. grafikusnak megjelölt 999.000.- Ft jogdíj magasnak tekinthető.

Figyelemmel a tényállásra, az eljáró tanács a dr. B. J. által megjelölt összegeknek hozzávetőlegesen a felében látja a vagyoni hátrány összegét megállapíthatónak. Az eljáró tanács megítélése szerint ez a megállapítás természetesen nem jelenti azt, hogy a konkrét szerződéskötés során a vizsgált időszakban ne jöhetett volna létre a dr. B. J. szakvéleményében megjelölt jogdíj kifizetésére vonatkozó szerződés.

A fenti megállapítás ugyancsak nem érinti, a szerző – elsősorban személyhez fűződő jogainak megsértése, illetve a mű eltorzítása miatt – polgári jogi perben előterjeszhető vagyoni hátrányának összegét.

Budapest, 2002. augusztus 12.

Dr. Lindner Gyula
a tanács elnöke

Dr. Koltay Krisztina
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja